

ณิชากุล พิสิษฐพัตต์, สิริลักษณ์ รัชชิวรงค์, ชนิษฐา ภูบัว, นิตยา พันธุ์เวทย์, อรุณี คำจันทร์วงศ์, ฉันทชนก อินทร์ศรี, ศักคณาภรณ์ ศรีพัฒนะพิพัฒน์
สุทธนันท์ สุทธชนะ, สมคิด คงอยู่, ปวีรา บุญวิเศษ, ชนินันท์ สนธิไชย

ทีมตระหนักสถานการณ์ (Situation Awareness Team: SAT) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

✉ outbreak@health.moph.go.th

สถานการณ์การเกิดโรคประจำสัปดาห์ที่ 27 ระหว่างวันที่ 8-14 กรกฎาคม 2561 ทีมตระหนักสถานการณ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้รับรายงานและตรวจสอบข้อมูลเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา พบโรคและเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ดังนี้

สถานการณ์ภายในประเทศ

1. การระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ชนิด B ในเรือนจำ จังหวัดนครราชสีมา พบผู้ป่วยมีอาการคล้ายไข้หวัด 198 ราย ทั้งหมดเป็นผู้ต้องขังในเรือนจำแห่งหนึ่ง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ผู้ป่วยเป็นเพศชาย 195 ราย เพศหญิง 3 ราย อัตราป่วยร้อยละ 17.92 รายแรกเริ่มป่วยวันที่ 28 มิถุนายน 2561 ผู้ป่วยส่วนใหญ่มีอาการไข้สูง มีน้ำมูก ไอ ปวดศีรษะ ได้รับยาลดไข้ ทางเรือนจำได้ประสานโรงพยาบาลบัวใหญ่เพื่อสอบสวนและควบคุมโรค มีการแยกห้องเพื่อกักกันโรค สุ่มตรวจผู้ต้องขัง 14 ราย โดยชุดตรวจ Rapid test Influenza พบให้ผลบวกต่อ Influenza B จำนวน 10 ราย ผู้ป่วยทุกรายได้รับยา Oseltamivir 75 มิลลิกรัม 1 เม็ด ทุก 12 ชั่วโมง จำนวน 5 วัน ไม่พบผู้ป่วยที่มีภาวะแทรกซ้อน วันที่ 12 กรกฎาคม 2561 พบผู้ป่วยสะสมรวม 198 ราย ได้รับยาต้านไวรัสร้อยละ 100

ทีมสอบสวนโรคได้ดำเนินการสำรวจสภาพแวดล้อมในเรือนจำ แบ่งพื้นที่กักกันโรค คัดกรองผู้ป่วยรายใหม่ทุกวัน ให้ความรู้เบื้องต้นและคัดกรองเจ้าหน้าที่เรือนจำ 80 ราย ทุกรายไม่มีอาการป่วย จัดกิจกรรม Big Cleaning Day ล้างมือด้วยสบู่เจลรวมไปถึงการประชาสัมพันธ์ เสี่ยงตามสาย ใบบลิ้ว และให้ อสม. ติดตามอาการประชาชนในหมู่บ้าน

2. โรค布鲁เซลโลซิส ในจังหวัดนครราชสีมาและนครสวรรค์ จังหวัดนครราชสีมา พบผู้ป่วย 1 ราย เป็นเพศหญิง อายุ 37 ปี อาชีพช่างตัดผมและเลี้ยงแพะ อาศัยอยู่หมู่ 5 ตำบลโคกกรวด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เริ่มป่วยวันที่ 6 มิถุนายน 2561 มีอาการไข้สูงตอนกลางคืน น้ำหนักลด ผู้ป่วยซื้อยาพาราเซตามอลรับประทาน วันที่ 13 มิถุนายน 2561 เข้ารับการรักษาที่คลินิกแห่งที่ 1 แพทย์ฉีดยาและให้กลับบ้านดูอาการ วันที่ 15 มิถุนายน 2561 เข้าการรักษาที่คลินิกแห่งที่ 2 ด้วยอาการไข้สูงตอนกลางคืน ปวดศีรษะ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ แพทย์วินิจฉัยเป็นไข้เรื้อรัง ให้ยาแก้อักเสบ ยาพาราเซตามอล วันที่ 19 มิถุนายน 2561

เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลเทพรัตนนครราชสีมา ด้วยอาการไข้ปวดศีรษะ ปวดเมื่อยตามตัว ปวดท้อง ไอแห้ง ๆ สัญญาณชีพแรกรับ อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส ความดันโลหิต 108/65 มิลลิเมตรปรอท ชีพจร 102 ครั้งต่อนาที อัตราการหายใจ 20 ครั้งต่อนาที แพทย์วินิจฉัย Muscle strain ได้รับยาและกลับบ้านดูอาการ วันที่ 25 มิถุนายน 2561 เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีและส่งต่อไปรักษาที่โรงพยาบาลเทพรัตนนครราชสีมา ด้วยอาการไข้ ปวดท้องด้านซ้ายร้าวไปที่หลัง เบื่ออาหาร แพทย์วินิจฉัย Dyspepsia ให้ยาและนัดติดตามอาการ วันที่ 26 มิถุนายน 2561 เข้ารับการตรวจตามแพทย์นัด แพทย์รับรักษาเป็นผู้ป่วยในและวินิจฉัย Fever of unknown origin R/O Acute Hepatitis วันที่ 27 มิถุนายน 2561 ส่งต่อที่โรงพยาบาลมหาสารคามนครราชสีมา วันที่ 3 กรกฎาคม 2561 ผลการตรวจเพาะเชื้อผลจากเลือด พบเชื้อ *Brucella malitensis* แพทย์วินิจฉัย Brucellosis ให้ยา Doxycycline 100 มิลลิกรัม และ Streptomycin 750 มิลลิกรัม วันที่ 5 กรกฎาคม 2561 แพทย์ให้กลับบ้าน และติดตามต่อที่โรงพยาบาลเทพรัตนนครราชสีมา นัดติดตามอาการที่โรงพยาบาลมหาสารคามนครราชสีมา ในวันที่ 17 กรกฎาคม 2561

ประวัติเสี่ยง ผู้ป่วยเลี้ยงแพะพันธุ์เนื้อ 70 ตัว มีหน้าที่ดูแลแพะเล็ก อายุไม่เกิน 3 เดือน รีดนมแพะ ให้อาหารแพะ และป้อนนมแพะ ช่วยทำคลอดแพะเป็นบางครั้ง ส่วนมากบิดาผู้ป่วยเป็นผู้ทำคลอดและเป็นผู้ดูแลแพะ แพะไม่ได้รับการตรวจโรคก่อนนำมาเลี้ยง ผู้ป่วยไม่มีประวัติการตีนมแพะ ไม่มีการป้องกันตนเอง ไม่มีการสวมถุงมือป้องกัน หน้ากากอนามัย ใส่แค่รองเท้าบูท จากการตรวจร่างกายพบรอยถลอกบริเวณนิ้วก้อยที่มือข้างขวา ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ไม่พบผู้สัมผัสในบ้านมีอาการป่วย และไม่มีประวัติการเลี้ยงของแพะที่เลี้ยง

ทีมสอบสวนโรค ได้แนะนำเรื่องความสะอาดของโรงเรือนและการสวมใส่ชุดและอุปกรณ์ป้องกันเมื่อต้องสัมผัสกับแพะ และให้เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ตรวจโรคแพะก่อนนำเข้ามาเลี้ยงในโรงเรือน

รวมทั้งคัดกรองผู้สัมผัสภายในบ้าน และค้นหาผู้ป่วยในพื้นที่เพิ่มเติม แนะนำให้ความรู้ อสม. ประชาชน และให้ผู้ใหญ่บ้าน ประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย และประสานเจ้าหน้าที่จากปศุสัตว์อำเภอ เก็บตัวอย่างเลือดแพะส่งตรวจหาเชื้อจำนวน 55 ตัว อยู่ระหว่างการตรวจ

จังหวัดนครสวรรค์ พบผู้ป่วย 1 ราย เป็นเพศชาย อายุ 60 ปี อาชีพเลี้ยงแพะ อาศัยอยู่หมู่ 5 ตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง เริ่มป่วยวันที่ 2 กรกฎาคม 2561 ด้วยอาการไข้สูง วันที่ 4 กรกฎาคม 2561 เข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยในที่โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง ด้วยอาการไข้ไม่ทราบสาเหตุ แพทย์ซักประวัติพบว่า มีอาชีพเลี้ยงแพะ วินิจฉัย R/O Brucella เก็บตัวอย่างส่งตรวจหาเชื้อ ด้วยวิธี Agglutination พบการติดเชื้อ Brucella spp. วันที่ 9 กรกฎาคม 2561 ส่งต่อผู้ป่วยไปโรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก (ตามสิทธิ์การรักษาของผู้ป่วย) ประวัติเสี่ยงผู้ป่วยเลี้ยงแพะ ประมาณ 30 ตัว เริ่มเลี้ยงปลายเดือนเมษายน 2561 โดยซื้อแพะมาจากจังหวัดชัยนาท ประมาณเดือนพฤษภาคม มีแพะคลอดลูกตาย น่องเขยเป็นผู้นำซากไปฝัง ปกติผู้ป่วยจะเป็นคนทำความสะอาดฟาร์มและป้อนนมลูกแพะ โดยไม่ใส่อุปกรณ์ป้องกัน ปฏิเสธการกินนมแพะ และเนื้อแพะ เก็บตัวอย่างเลือดจากน่องเขยส่งตรวจ พบติดเชื้อ Brucella spp. ประสานปศุสัตว์จังหวัดเก็บตัวอย่างเลือดแพะส่งตรวจหาเชื้อ Brucella

3. การประเมินความเสี่ยงด้านโรคและภัยสุขภาพ กรณีผู้ประสบภัยติดถ้ำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ตามที่ได้มีเหตุการณ์เด็กและโค้ชจำนวนรวม 13 คน ประสบภัยติดอยู่ภายในถ้ำที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ตั้งแต่วันที่ 23 มิถุนายน 2561 ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าว ได้มีการจัดเจ้าหน้าที่รวมถึงอาสาสมัครเป็นจำนวนมากเข้าร่วมปฏิบัติการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นระยะเวลากว่า 2 สัปดาห์ ทั้งผู้ที่อยู่ประจำและหมุนเวียนมาปฏิบัติงาน ซึ่งผู้ร่วมปฏิบัติการดังกล่าวส่วนหนึ่งต้องปฏิบัติงานในถ้ำซึ่งมีสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศที่แตกต่างจากบริบทปกติที่มนุษย์อาศัยอยู่ โดยเป็นสภาวะที่ไม่มีสิ่งรบกวน ไม่มีแสงแดดส่องถึง รวมทั้งอาจมีสิ่งมีชีวิตหรือเชื้อโรคซึ่งอาจเป็นสาเหตุของการเกิดโรคติดต่อหรือโรคอุบัติใหม่ได้

ต่อมาได้มีการนำผู้ประสบภัยทั้งหมดออกจากถ้ำเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2561 จากนั้นเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครได้เริ่มทยอยเดินทางกลับไปยังหน่วยงานที่ตั้งหรือพื้นที่ของตน อย่างไรก็ตาม ผู้ที่เดินทางกลับไปแล้วยังคงต้องเฝ้าระวังอาการป่วยหรือความผิดปกติที่อาจเกิดขึ้นซึ่งอาจเกิดจากการติดเชื้อ หากสงสัยหรือมีอาการผิดปกติขอให้รีบพบแพทย์เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยและรักษาต่อไป

4. สถานการณ์โรคและภัยที่น่าสนใจในประเทศไทย

สถานการณ์โรคไข้หวัดใหญ่ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-10 กรกฎาคม 2561 มีรายงานผู้ป่วย 65,287 ราย อัตราป่วย 98.83 ต่อประชากรแสนคน ผู้เสียชีวิต 11 ราย จากจังหวัดนครราชสีมา 6 ราย ร้อยเอ็ด ระนอง สุรินทร์ พิจิตร หนองคาย จังหวัดละ 1 ราย สาเหตุจากเชื้อไข้หวัดใหญ่ชนิด A 7 ราย และชนิด A/H1N1 (2009) 4 ราย ขณะนี้จำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นตามฤดูกาลระบาด (รูปที่ 1) กลุ่มอายุที่พบอัตราป่วยสูงสุด คือ กลุ่มอายุ 0-4 ปี พบอัตราป่วย 421.69 ต่อประชากรแสนคน รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 5-14 ปี (201.25) และกลุ่มอายุ 25-34 ปี (74.30) ตามลำดับ จังหวัดที่มีอัตราป่วยสูงในช่วง 4 สัปดาห์ที่ผ่านมา 10 อันดับแรก ได้แก่ ระยอง พบอัตราป่วย 36.98 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ จันทบุรี (35.80) อุบลราชธานี (34.94) พิษณุโลก (32.35) กรุงเทพมหานคร (31.12) อุดรดิตถ์ (29.94) นครปฐม (28.08) หนองคาย (28.02) นครสวรรค์ (25.89) และพระนครศรีอยุธยา (23.89) ตามลำดับ

ผลการเฝ้าระวังเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ในผู้ป่วยกลุ่มอาการคล้ายไข้หวัดใหญ่ (ILI) และกลุ่มอาการปอดบวมจากโรงพยาบาลเครือข่ายของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์และกรมควบคุมโรค ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-7 กรกฎาคม 2561 ได้รับตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 1,224 ราย พบผู้ติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ 276 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.55 ในจำนวนเชื้อไข้หวัดใหญ่ทั้งหมดจำแนกเป็นไข้หวัดใหญ่ชนิด A/H1N1 (2009) จำนวน 118 ราย (ร้อยละ 42.75) เชื้อไข้หวัดใหญ่ชนิด A/H3N2 จำนวน 75 ราย (ร้อยละ 27.17) และไข้หวัดใหญ่ชนิด B จำนวน 83 ราย (ร้อยละ 30.07) สัปดาห์ที่ 27 (1-7 กรกฎาคม 2561) ได้รับตัวอย่างรวม 46 ราย พบผู้ติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.22 ในจำนวนเชื้อไข้หวัดใหญ่ทั้งหมดจำแนกเป็นเชื้อไข้หวัดใหญ่ชนิด A สายพันธุ์ H1 (2009) 5 ราย (ร้อยละ 71.43) เชื้อไข้หวัดใหญ่ชนิด B 1 ราย (14.29) เชื้อไข้หวัดใหญ่ชนิด A (H3N2) 1 ราย (14.29) (รูปที่ 2)

สถานการณ์โรคไข้เลือดออก ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-10 กรกฎาคม 2561 มีรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก (DF, DHF, DSS) สะสมรวม 28,732 ราย เพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ผ่านมา 3,324 ราย อัตราป่วย 43.65 ต่อประชากรแสนคน เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 ณ เวลาเดียวกัน พบว่ามีผู้ป่วยไข้เลือดออกมากกว่าเดิม 1.39 เท่า ผู้ป่วยเสียชีวิต 37 ราย อัตราป่วยตายร้อยละ 0.13 กลุ่มอายุที่พบอัตราป่วยสูงสุด คือ 10-14 ปี พบอัตราป่วย 151.59 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา ได้แก่ กลุ่มอายุ 5-9 ปี (112.01), กลุ่มอายุ 15-24 ปี (80.68) กลุ่มอายุ 0-4 ปี (51.74) และ กลุ่มอายุ

25-34 ปี (40.23) ตามลำดับ อาชีพที่พบสูงสุด คือ นักเรียน ร้อยละ 48.99 รองลงมาคือ รับจ้าง ร้อยละ 18.59

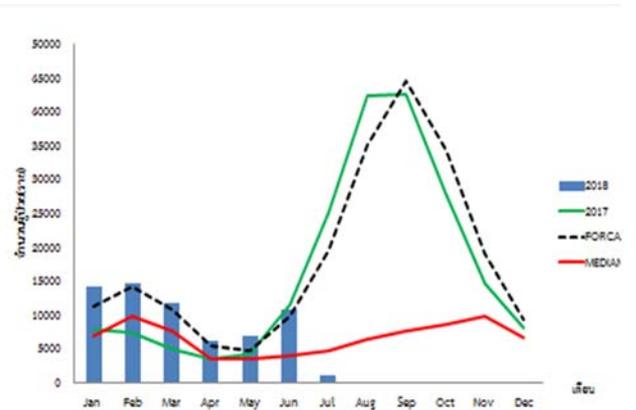
ในช่วง 4 สัปดาห์ที่ผ่านมา (วันที่ 1 พฤษภาคม-30 มิถุนายน 2561) จังหวัดที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุด 5 อันดับ ได้แก่ จังหวัดพิจิตร (67.32) แม่ฮ่องสอน (54.94) อุทัยธานี (43.86) นครสวรรค์ (41.90) และนครปฐม (36.36) ตามลำดับ

สถานการณ์โรคมือ เท้า ปาก ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-7 กรกฎาคม 2561 มีรายงานผู้ป่วยสะสม 24,462 ราย อัตราป่วย 37.39 ต่อแสนประชากร มีรายงานผู้เสียชีวิต 2 ราย จากจังหวัดมหาสารคาม (สายพันธุ์ Human echovirus 9) และลพบุรี (สายพันธุ์ Human echovirus 25) จำนวนผู้ป่วยมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ในช่วงสองสัปดาห์ที่ผ่านมา มีจำนวนสูงมากกว่าสองเท่าของสัปดาห์ที่เคยพบผู้ป่วยสูงสุดในช่วงต้นปี โดยมีการรายงานผู้ป่วยมากกว่า 2,500 รายต่อสัปดาห์ (รูปที่ 4)

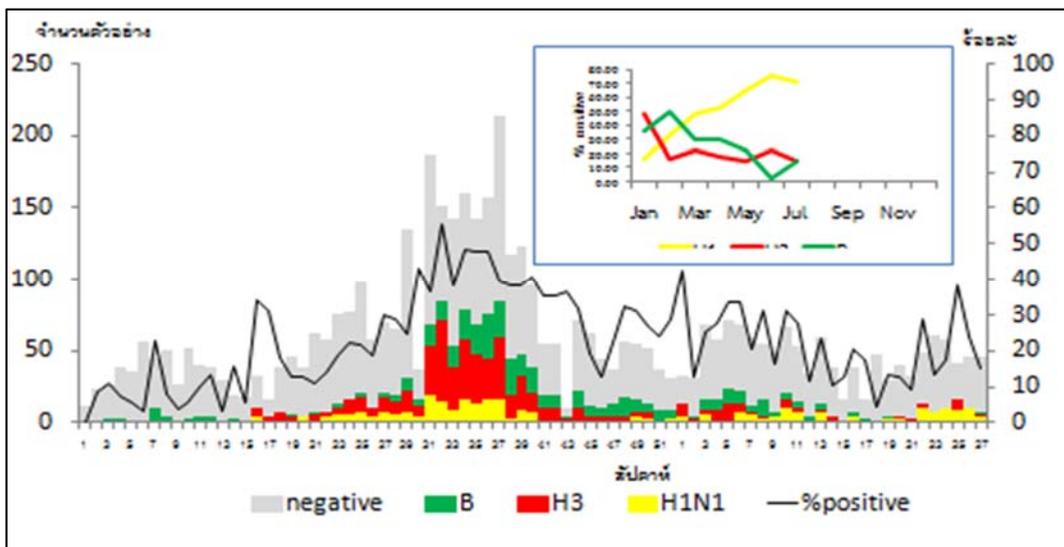
กลุ่มอายุที่พบอัตราป่วยสูงสุด คือ กลุ่มอายุ 1-4 ปี พบอัตราป่วย 631.54 ต่อแสนประชากร รองลงมา คือ กลุ่มอายุต่ำกว่า 1 ปี (310.76) และกลุ่มอายุ 5-9 ปี (72.37) ตามลำดับ ภาคเหนือพบอัตราป่วยสูงสุด เท่ากับ 48.41 ต่อแสนประชากร รองลงมา คือภาคกลาง (46.75) ภาคใต้ (36.76) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (22.09) จังหวัดที่มีอัตราป่วยต่อแสนประชากรสูงสุด 3 อันดับ คือ ระนอง (94.39) พะเยา (93.48) และจันทบุรี (91.46) ตามลำดับ

จากข้อมูลการเฝ้าระวังเชื้อก่อโรค มือ เท้า ปาก ในกลุ่มเด็กอายุ 0-5 ปี โดยสำนักระบาดวิทยา ร่วมกับ ศูนย์วิทยาศาสตร์

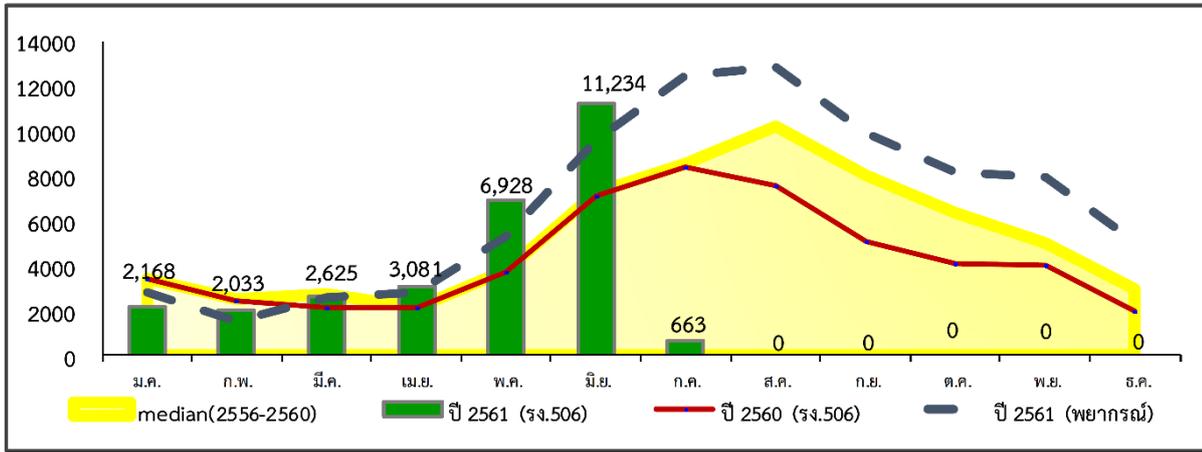
สุขภาพโรคอุบัติใหม่ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ตั้งแต่วันที่ 1-30 มิถุนายน 2561 มีการตรวจทางห้องปฏิบัติการเพื่อยืนยันเชื้อไวรัสก่อโรคมือ เท้า ปาก ในผู้ป่วยสงสัยโรค มือ เท้า ปาก หรือสงสัยติดเชื้อเอนเทอโรไวรัส จำนวน 159 ราย ให้ผลบวกต่อสารพันธุกรรมเอนเทอโรไวรัส 77 ราย (ร้อยละ 48.43) สายพันธุ์ก่อโรคที่พบสูงสุด คือ Coxsackie A16 ร้อยละ 48.05 (37 ราย) รองลงมาคือ Coxsackie A6 ร้อยละ 31.17 (24 ราย) Coxsackie A0 ร้อยละ (5.19) Coxsackie A5 ร้อยละ (2.60) Enterovirus 71, Coxsackie A4, Coxsackie B1, Coxsackie B5, Enterovirus D 68, Echovirus 9, Echovirus 25, Rhinovirus A Rhinovirus B and Rhinovirus spp. ร้อยละ 1.30 (ชนิดละ 1 ราย)

รูปที่ 1 จำนวนผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่ รายเดือน ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2560 และ 2561 เปรียบเทียบกับค่ามัธยฐาน 5 ปีย้อนหลัง (พ.ศ. 2556-2560) และค่าพยากรณ์ในปี พ.ศ. 2561

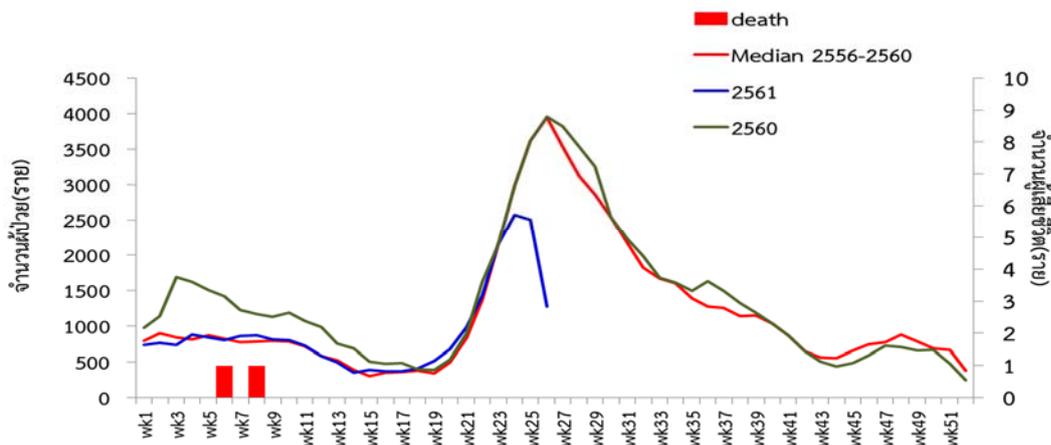
รูปที่ 1 จำนวนตัวอย่างผู้ป่วยที่ส่งตรวจ และผลการตรวจหาเชื้อสาเหตุก่อโรคไข้หวัดใหญ่สะสม ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2560-7 กรกฎาคม 2561

ที่มา : ระบบรายงานการเฝ้าระวังโรค 506 สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค

จัดทำโดย... กลุ่มโรคติดต่อทางเดินหายใจ สำนักโรคติดต่อภายใน

รูปที่ 3 จำนวนผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกจำแนกรายเดือนปี 2561 เปรียบเทียบกับปี 2560 ค่าพยากรณ์ของปี 2561 และค่ามัธยฐาน 5 ปีย้อนหลัง (พ.ศ. 2556-2560)

รูปที่ 4 จำนวนผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตโรคมือ เท้า ปาก รายสัปดาห์ ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2560, 2561 เปรียบเทียบกับค่ามัธยฐาน 5 ปี (พ.ศ. 2556-2560)

สถานการณ์ต่างประเทศ

สถานการณ์โรคเมอร์ส (MERS) ในประเทศซาอุดีอาระเบีย
องค์การอนามัยโลกภูมิภาคเมดิเตอร์เรเนียนตะวันออก (World Health Organization Eastern Mediterranean Region: EMRO) รายงานว่าประเทศซาอุดีอาระเบียพบผู้ป่วยโรคเมอร์ส 4 ราย ในช่วงเดือนมิถุนายนที่ผ่านมา ในจำนวนนี้เสียชีวิต 1 ราย ไม่พบการเกิดโรคในลักษณะเป็นกลุ่มก้อน ซึ่งในช่วงปลายเดือนพฤษภาคม เจ้าหน้าที่ซาอุดีอาระเบียได้ระบุว่ากลุ่มผู้ป่วยใน

เมือง Najran และเมือง Jeddah มีความเชื่อมโยงกับการแพร่ระบาดภายในครอบครัว องค์การอนามัยโลก (WHO) ไม่ได้เปิดเผยรายละเอียดของผู้ป่วย 4 รายล่าสุดนี้ แต่กล่าวว่าจะไม่พบบุคลากรทางการแพทย์ติดเชื้อและไม่พบการแพร่เชื้อในสถานพยาบาล
ตั้งแต่เดือนมกราคม 2561 มีผู้ป่วยยืนยันโรคเมอร์สทั่วโลก 94 ราย จากประเทศซาอุดีอาระเบีย 92 ราย ในจำนวนนี้เสียชีวิต 26 ราย (27.7%) โดยตั้งแต่ปี 2555 พบผู้ป่วยรายใหม่ทั่วโลก ทั้งหมด 2,229 ราย ในจำนวนนี้เสียชีวิต 791 ราย คิดเป็นอัตราป่วยตาย 35.5%